

ՀԱՅՈՐԳԱԳՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 27դ. տառելչրանի (1911 սեպտեմբեր-1912 յուլիս) բաժ-
նորդագրին է 20 Փրատ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի Համար
10 Փրատ, ԿԱՆԻՍԻ, Ամսական բաժնորդագրին է 2 Փրատ.
Թիւրքիայի և Պարսկաստանի Համար 1 Փր.: Նման կամ դրան
դրկել այս Հանգեով. M. PORTOUKALIAN

Directeur du journal *Arménia*
MARSEILLE (France)

ԻԷ ՏԱՐԻ

ፆኩኩ 8

1911 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 25 ԴԷ

(Հ. Ց. Հոկտեմբեր 12)

913542266

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կա-
մաստք միանալով կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պար-
տաւոր չէ վերագործունէլ չհրատարակուած ձեռագիրները:
Ծանուցանիր կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուս:
Ծանուցման 1 միջակադրը 1 սանդիմկարծէ. 1 զխաղաղ 2 սանդիմ

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la
Rédaction : Place Alexandre-Labadie, 17.

ԲԱՅՈՒԱԾ Է
ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
“ԱՐՄԷՆԻԱ”
ԻԷ ՏԱՐԵՇՐԶԱՆԻՆ

(1911 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — 1912 ՅՈՒԼԻՍ)

Ամբողջ 27րդ տարեշրջանի (1911
սեպտեմբեր-1912 յուլիս) բաժնոր-
դագին է 20 ֆրանգ (4 տոլար ամե-
րիկեան կամ 7 ռուբլ և 50 կպկ. ռու-
սական) ամէն տեղի համար, ի բաց ա-
ռեալ Թիշրքիան և Պարսկաստանը,
ուր կը զրկուի կէս բաժնորդագնով, այ-
սինքն ամբողջ տարեշրջանին համար 10
ֆրանգ բաժնորդագնով: Կարելի է
բաժնորդագրուիլ նաև քանի՜ ամսի
համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանգ
(40 սենդ = 75 կպկ.) հաշուելով, կամ
1 ֆրանգ Թիւրքիաի և Պարսկաստանի
համար:

Յայտնի է արդէն թէ անոնք որ «Արմէնիաի Օժանդակ» արձանագրութեամբ են մեր հրատարակած Օժանդակու-թեան Կանոնադրին համեմատ, ի-րաւունք կունենան Արմէնիա ստա-նալու, քանի՜ անձի համար որ ուղեն, իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ գրուելով և կէս բաժնորդագնով, այ-սինքն ամբողջ շրջանին համար 10 ֆրանկով կամ ամսական 1 ֆրով, Կարելի է նաև Օժանդակի նշանակած բաժնորդի հասցէին ուղղակի ղրկել թերթը, 12½ ֆր. (2½ տլր.) բաժ-նորդագնով:

«ԱՐՄԷՆԻԱ»-Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ

Արևելահայերի և տարեցիկների թիւերն
որոնք բոլորովին սպառած են, չա-
տերի հետաքրքրութեան առարկայ
դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ.
Փորթուզալեանի գրած առաջնորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամիսով
լաւ են այս Յոշարարի մէջ որ ութա-
ճալ դիրքով 124 հրեաներէ կը բաղ-
կանայ: Գինն է 1 ֆր. 40 սանդղիմ:

Տարածելու համար մէկ անգամէն
10 օրինակ գնդին կը շրջենք 10
օրինակը, ապահովագրուած ծրարով,
10 ֆրանկի փոխարէն :

Դիմել Արմենիայի խմբագրութեան:

ፎባ ሲኒ፣ ገዢ ሄበኩ ቀኑ ከክ

Թիւրքիայի վալլախի կայսրիւնը. —
Լամակ Թիւրքիան (Կ. պօլիս). — Աւե-
նայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրութեան
ուրջ. — Հայեր ի Թիւրքիա. — Մ.
Թորթուզալեանի լոբէլեանին շուրջ. —
Հայ Կաթողիկոսերի Սեօզի գումարումը
Հռոմի մէջ. — Վիեննայի Մխիթարեան
Միաբանութեան լոբէլեանը. — Իտալե-
սիւրք պատերազմը. — Թիւրքական լու-
րեր. — Մեծ հրդեհ Կ. պօլսի մէջ. —
Ազգ. — Պարսկահռոմ. — Արհաստ-
մանի լուրեր. — Նոր ստացուած հրա-
տարակոսիւններ. — « Իրանի Վտա-
կը ». — Ծանօցումներ :

ԹԻՒՐԿԻԱԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Le Sémaphore de Marseille օրա-
թերթի 11. Պոլսի թղթագիշին գրած
սեպտ. 16ի երկար նախադիմումը քաղենք
հետևեալ մասը:

Երբէք նախարարութիւն մը այն պիտի դժուարին կացութեան մը մէջ չէ գտնուած ինչպէս Սայիտ փաշաի դաշլիճը։ Իրեն դէմ կանգնած են թէ՛ Գօմիդէն և թէ՛ ընդդիմադիր կոռուակցութիւնը, որոնք երկուքն ալ ազգասիրական մոլեռանդութեան (chauvinisme) մէջ իրար հետ մլցումի ելած են, առաջիկայ տարին կատարուելիք պատգամաւորական ընդհանուր ընտրութիւններին պատճառով։ Սայիտ փաշան չատ լաւ հասկցած է թէ Թիւրքիան չկրնար պատերազմի իտալիաի հետ և թէ պէտք է վերջապէս թողուլ Տրիպօլիսը։ միայն թէ կաշխատի ինդիլը կարգադրել կարելի եղածին չափ նուազ ծանր պայմաններով և մանաւանդ վրիկել առտաքին երևոյթները։ Մինչև մի որոշ աստիճան իրեն տհաճութիւն չեն պատճառեր նաև իտալիաի դէմ կըռուելու համար եղած յոխորտանքները որովհետև իտալիան, թէ լուրջ նշանակութիւն մը տալ ատոնց, թերևս աւելի զիւրահաճութեամբ վարուի, այնպէս սր Թիւրքիան կարենայ Տրիպօլիսի վրայ իր ունեցած վեհապետական իրաւունքներէն մի քանի բեկորներ պահպանել տակաւին։ Բայց խնդրի մը ձախորդ. կողմն ալ պէտք է նկատի առնել, այնչափ պօռաջլի

Թէ կուգին մինչև վերջը կռուիլ որ
եթէ Սալիտ փաշան Խորհրդարանին
իմացնէ թէ մտադիր է Խտակաի հետ
համաձայնութեան մը գալու համար
բռնակցիլ, չառ հաւանակոն է որ
պատգամաւորները վախնալով սան-
ձարձակ զրգուռած ամբողջն, վատա-
հուծեան քուէ չտան Սալիտ փաշաի
վարչութեան։ Թանկիրը այս առաւօտ
խիստ յօգուած մը հրատարակած է
Սալիտ փաշաի դէմ — չնաեւով որ
Պատերազմական ատեանն արգիլած է
քննադատել կառավարութիւնը, ար-
գելք մը որ Սալիտ փաշան վերու-
ցած, բայց այնու ամենայնիւ Մահ-
մուտ Շէվքէթ փաշան հաստատու
հած է — յօգուած մը ուր կը պն-
դէ թէ պէտք է պատերազմը առաջ
տանիլ մինչև վերջին ծայրը և կը մե-
ղադրէ Սալիտ փաշաին թէ թանկա-
գին Ժամանակն ի դուր կը կորսնցնէ
տէրութիւնները միջամտութիւնը
խնդրելով։ Տեսակցութեան մը մէջ որ
Moniteur Orientalի տեղեկարբերն ու-
նեցած է Պապանդատէ Իսմայէլ Հագ-
գը պէյի հետ, հանրային կրթու-
թեան նախկին նախարարը հետեւեալ
պատճառները ցոյց տուած է որոնք
կը հարկադրեն մինչև արեան վերջին
կաթիլը կռուիլ. իսլամական աշխար-
հին մէջ թիւրքիաի աղգեցութեան
հմայքը՝ որ հակառակ պարագային
մէջ կը կորսուի. արդի վարչական
ըէթիմին շահը՝ որ իր ստացած հար-
ուածէն յետոյ դժուար կրնայ վերա-
կանգնիլ։

Բայց եթէ Սալիտ փաշա տապալի
և եթէ այդ պարտդայի մէջ չլուծէ
Պատգամաւորական ժողովը — կը
հաւաստեն թէ մեծ եպարքոսութիւնն
այն պայմանով ընդունած է որ կա-
րենայ Պատգամաւորների ժողովը
լուծել ի հաւիլին և ստոր համար
Սուլտանին հրամանագիրը իր զրպանի
մէջ պատրաստ ունի —, ո՞վ պիտի
յաջորդէ իրեն. Բեաւիլ փաշա՞ն, Հիւմի
փաշա՞ն, Թալէսդ պէ՞յը կամ Դամիդէի
ուրիշ անդամներէ մին։ Ատոնք
ամէնքն ալ կարծեցին թէ պէտք է
իրարմէ աւելի կուսակից հանդիսանա-

պատերազմը շարունակելու : Արդ,
լսելիք չկայ, պէտք է իտ սրբա՛հ հեռ
բանակցիլ, պէտք է զիջանիլ : Արդ,
պարագայի մէջ մինակ Սայիտ փաշան
է որ բաւական հեղինակութիւն և
կրող ունի այդպիսի ապերախտ աշ-
խատանք մը իրեն վրայ տեսնելու և
առաջ տանելու : Արդարեւ պէտք է
խոստովանիլ թէ ծերունի Սայիտ փա-
շան քաղաքացիական քաջութեան և
հայրենասիրական անձնութույցով եան
մեծ ապացոյց մը տուաւ իշխանու-
թիւնն ստանձնելով այսպիսի տագ-
նապալի հանգամանքների մէջ, և հա-
մաձայնելով որ Կայսրութեան նո-
հանգներէ մին ուրիշին լքելու պա-
տասխանատուութիւնն իրեն վրայ
առնէ իր վարչական կեանքի վերջա-
լուսի միջոցին. լքում մը որ անխու-
սափելի դարձած է իր նախորդներէ
գործած սխալներին պատճառով :

Մեծ եպարքոսին և պատերազմական նախարարին միջև ծագած վեճ մ'ալ կուգայ այժմ աւելի խառնակել նախարարութեան կացութիւնը: Պատերազմական ատեանը լրագիրներին արգելեց ունէ քննադատութիւն ընել արդի նախարարութեան և անոր յաջորդելիքներին դէմ: Թաւգիւմսք լրագիրը որ չափաւոր ազատական կուսակցութեան բերանն է, այդ արգելքին մտիկ չընելով յօդուած մը հրատարակելուն համար դադրեցաւ բարձրագոյն հրամանով. յօդուածագիրը, Բիլա Թէվֆիդ պէյ (էտիրնէի պատգամաւոր), և լրագրի պատասխանատուն, Լութֆի Ֆիզրի պէյ (Տէրոսիմի պատգամաւոր), Պատերազմական ատեանին առջև դատի կանչուեցան: Երկուքն ալ մերժեցին ներքկայանալ: Բիլա Թէվֆիդ պէյ սաստիկ բանակաւի մ'ունեցաւ Մահմուտ Շէվքէդ փաշաի հետ որին յայտարարեց թէ Պատգամաւորական ժողովին մէջ պիտի առաջարկէ զինք ամբաստանութեան ենթարկել իբրև Մահմանադրութեան բռնաբարիչ: Ընդդիմադիր կուսակցութեան կողմէն պատուիրակութիւն մը, որ կը բաղկանար Բիլա Թէվֆիդ պէյէ,

Ատանաի պատգամաւոր Էպուզիա Թէվֆիգ պէյէ, Գարաիի պատգա- մաւոր Բուսի Էֆէնտիէ և Ամասիաի պատգամաւոր զօրավար Իսմայիլ Հազգը փաշաէ, Գնաց գտաւ մեծ վէզիրը և բողոքեց Պատերազմական ատենանի որոշման դէմ: Սայիտ փաշա ըսաւ թէ այդ որոշում տրուած է առանց իր գիտութեան և իրենց ցոյց տուաւ այն թէզքէրէն որ պա- տերազմական նախարարին պիտի ղըր- կէր, չնչել տալու համար այդ արգելքի: Բայց Մահմուտ Շէվքէթ փաշա մեր- ժեց հնազանդի մեծ վէզիրի հրա- մանին, պաշարման վիճակի օրէնքին վը- րայ հիմնուելով: Յիշուշտ Պատգա- մաւորական ժողովին մէջ այս առթով հարցապնդումը պիտի լինի որի հե- տեանքները չէ կարելի այժմէն նա- խատեսել: Վերսկսած են այժմ խօ- սիլ զինուորական դիկտատորութեան մասին, թէ և Մահմուտ Շէվքէթ փա- շաէն աւելի ուրիշ մը կայ աչքի առջև իբրև դիկտատոր:

Գալով Սթամպուլի մէջ ծագելիք խռովութիւններին և մինչև անգամ կոտորածներին, որոնց մասին խօսած են հեռագրական մի քանի գործա- կալութիւններ, ատենք, իմ կարծիքով, հաւանական բաներ չեն:

ՆԱՄԱԿ ԹԻԻՐԻՔԻԱԼԷՆ

Կ. պօլիս, սեպտ. 28/11 հոկտ. 1911

Ինչպէս նախընթաց նամակովս գրած էի թէ Թուրքիա միշտ անա- կընկալներով յղի երկիր մը պիտի մնայ ցորակի գուրկը լլայ մեկին, ան կեղծ, երկրաչէն և ուղղամիտ կա- թաւորութեան մը ղեկավարութե- նէն, մէկ մեկու ետեւէ յաջորդող սա վերջին վտանգալից դէպքերը կու- զան անգամ մը ևս ապացուցանել վերոյիշեալ ճշմարտութիւնը: Հազ- գը փաշայի ապիկար, կարճամիտ և անհեռատես վարչապետութեան ներ- քէ գտնուող դահլիճը, իւր ձախա- ւեր քաղաքականութեամբը այնպիսի փորձանքներու գուռ մը բացած է սա պահուս ցանկատանի առջև, ո- ղուն հետեանքները շատ գծուարին է հիմակուց գուշակել: Ափրիկեան Տրիպոլիոյ ընդարձակ աշխարհը՝ երեք անգամ աւելի մեծ քան ամ- բող իտալիան, պաշարուած ու մա- սամբ գրաւուած է այս ժամուն իտա- լական բանակին ու նաւատորմիին կողմանէ: Ադրիականի, Յոնիականի և Տրիպոլիոյ ջուրերուն մէջ օսմա- նեան թորփիլանաւեր, փոխադրա- նաւեր ընկղմած և գերի տարուած են զինուորներով, ռազմանիւթերով և ամբողջ մթերքներով իտալիոյ նա- աահանգիստները: Անգլիոյ Ատլան- տեանի և Միջերկրականի բոլոր նա- աաթաթիւնները լիալգի ու պատե- րազմի կազմ և պատրաստ վիճակի մէջ Արշիպեղագոսի ու Միջերկրականի ջուրերը թաքուն նպատակնե- րով պտոյտներ ընելու վրայ են, և Եգիպտոսը, Կրէտէն և Կիպրոսը միանգամ ընդ միշտ Անգլիոյ կողմանէ

պաշտօնապէս իւրացուելու լուրեր կան: Մեծ պետութիւններուն միջև եղած փոխարինութիւններէն Ռու- սիա ալ անպակաս չի մնալու համար, խորիմի մէջ ջարին նախագահութեան ներքէ նախարարական գումարում, ներ տեղի կունենան եղեր որու հե- տեանքով Սե ծովու առևտրական նա- աատորմիի երկու նաւաթաթիւններն ալ տանկական ծովեզերքները դե- գերելով ներուցներուն բացումը պի- տի պահանջեն, և թէ արդէն թուր- քեառևտրական սահմանադրին վրայ զինուորներ շարժման մէջ դրուած են: Յիշուշտական մարտանաւեր արդէն Պէյրութ ժամանած են, ու Աւստրիա իւր բանակն ու նաւատորմը կազմ պատրաստ վիճակի մէջ ունի՝ առաջին նշանին շարժելու, ո՛վ գիտէ յօգուտ թէ ի վնաս Թուրքիոյ:

Բոլոր այս իրադարձութիւնները կարի աննախանձելի վիճակ մը ըս- տեղծած են Թուրքիոյ մէջ, և տըն- տեսական, քաղաքական ու դրամա- կան ծանր տագնապ մը իւր ամբողջ ուժգնութեամբը հեծած է երկրին վրայ: Արեւելեան խնդրոյն վերջնա- կան ու ամբողջական լուծումն է որ կը թուի թէ այս պահուս եւրոպա- կան դաշինքներուն մէջ շատ լուրջ խորհրդակցութեանց նիւթ եղած է:

Սայիտ փաշայի, ուսթանամայ հան- րածանօթ՝ ծերուկին, նորակազմ գահլիճն ալ երկար կեանք չունի և հոկտեմբեր 1/14ին որոշուած Խոր- հրդարանի բացումին նոր ի նորոյ փոփոխութիւններու ակնատես պի- տի ըլլանք հաւանօրէն:

Կըսուի թէ Գաբրիէլ էֆ. Նորա- տունկեան, իբր արտասովոր պատ- ուիրակ, Եւրոպական դահլիճներուն ձօտ թուրքիտական վէճի մէջ բա- րեացակամ միջնորդութիւն մը մու- րալու համար Սայիտ փաշայի առա- ջարկը մերժած է ընդունիլ:

Սա վերջին քանի մը տարւան ըն- թացքին մէջ չարիք ու սղէտ չի մը- նաց որ չի տեղսր այս մեր ան- բաղդ ու աւերակ երկրին վրայ: Քա- ղաքային պատերազմներ, ապօրտա- բութիւններ, կոտորածներ, համա- ճարակներ, մեծածաւալ հրդեհներ, սով, գոլերա, ժանտախտ և հիմայ ալ իտալիսթութեա պատերազմը ու մի- ջազգային աւելի մեծ խառնաշփո- թութեանց արհաւիրքը: ա՛լ կարելի է երևակայել արդէն հիւանդ և ու- ժաթափ մեր երկրին ներկայ կացու- թիւնը:

Մեր Հայ ազգային գործերը եր- կրին սա անցուցած ճգնաժամին տագնապին հետեանքով, գրեթէ մո- ռացութեան դատապարտուած են մասամբ: Բարեբաղդաբար գաւառ- ներէն ընդարձակ տարածութեան մը վրայ պատահած չարիքներու լուրերը առած չունինք, այլ միայն տարիներէ ի վեր մեզի ցաւալի և կսկծալի վարժութիւն մ'եղած կեան- քի, ինչքի ու պատուի հալածանքնե- րու առօրեայ լուրերն են զորս գա- աապային թղթաբերներն օրն օրին կը բերեն մեզի հրամցնել դառնա- կըսկի մանրամասնութիւններով: . . .

Մաղթենք որ երկրին վրայ սա- առնած ելեքորականացեալ ներկայ փոթորիկը մաքրէր միանգամ ընդ միշտ բոլոր արմատացած աղտոտ մտայնութիւնները և տնտեսական ու ընկերական առողջ և չէն կեանքի մը նոր դարագլուխը բանար մեզի:

Իսկիւտար ՏԻՐԱՆ-ԹՈՐԳՈՄ

ԱՄԵՆՔՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՁ

Թիֆլիզի Հորիզոն օրաթերթին մէջ կը կարդայիք Երեւանէն սեպտ. 2/15ին գըր- ւած հետեւեալ քղապատիւնը:

Երեւան, 2 սեպտեմբերի

Ինչպէս յայտնի է, վերջին երկու կաթողիկոսների օրով փորձեր եղան Եւրոպայի և Ամերիկայի թեմերը ևս հրահրել կաթողիկոսական ընտրու- թեան մասնակցելու, սակայն այդ ուղղութեամբ արած միջնորդութիւն- ները իր ժամանակին մերժեցին: Այս անգամ կաթողիկոսական Տ. Տեղակալը դարձեալ անհրաժեշտութիւն սեպեց նման միջնորդութիւն անելու Արժա- նահատաւ աղբիւրից կարող ենք հա- ղորդել որ միջնորդութիւնը յարգւած է և ներքին գործերի նախարարից արդէն երկու թեմերին ձայն տալու թողութիւնն ստացուած է: Այդ- պիսով ամերիկահայերին և եւրոպա- բնակ ազգայիններին հնարաւորու- թիւն է տրուում անմիջական ընտրու- թիւններին մասնակցելու: (1)

Երեւանում մինչև այսօր կաթողիկո- սական ընտրութեան առթիւ ոչ մի խմբակցութիւն, խորհրդակցութիւն տեղի չի ունեցել: Կաթողիկոսական հարցը այդպէս կրում այն ընդթը, որ ունէր 90-ական թւականներին: Ընդհանուր ցրածութիւնը և ապա- տիան է տիրող դրութիւնը: Սակայն ի հարկէ այդ չի խանգարում որ տեղ տեղ մասնակի խմբերում խօ- սակցութիւններ լինեն և կարծիքնե- րի և խօսակցութեան ընդհանուր արամադրութիւնը հակաւ է դէպի Սուրբ Երեւան: Օրմանեան անունը այլ ևս չէ հնչում Երեւանի հասարակու- թեան բազմապիսի խաւերում: Կա- րպետ եպիսկոպոսի անունը մի թէ երկու տեղ մի ժամանակ լսուած էր, սակայն այդ էլ այժմս լռութեան է տրուել: Գ. Պապունու մերկացումնե- րը՝ N. 206 «Հորիզոն» մեծ տպաւո- ղութիւն են արել, հոկտ. 30ին Երեւա- նում լինելու է թեմ. պատգամաւորի ընտրութիւն: Յանկալի է, որ ներ- կայացուցիչ պատուիրակները չը մոռ- նային հետեւը վերցնել ընտրող ժո- ղովրդի գրաւոր ցանկութիւնները, բաղձանքները (մանդատներ), թէ կաթ. թեկնածութեան և թէ առհա- սարակ էլ միածնի հնարաւոր բարենո- ղողութեան մասին: Չպէտք է մոռանալ որ իզմիրեանի սկսածը շարունակող է հարկաւոր: Սուրբ Երեւան, Մեսրոպ,

(1) Արդեօք Եւրոպայի և Ամերիկայի առաջնորդութիւններն ստացած են էջ- միածնի Սինօքէն ընտրողական ծանու- ցաքիւններն և ինչ կարգադրութիւն ըրած են այս նկատմամբ:

ԽՄԲ. ԱՐՄ.

Դուրեան, ահա անուններ, որոնց շուրջը պէտք է լինի կարծիքների փոխանակութիւն և ընտրական պա- քալ:

ՕՐԻ

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՐԻՔԻԱ

Ազգային ժողովի սեպտ. 30/13 հոկտ. ի նիստը դարձեալ մեծամաս- նութիւն չունեցաւ (49 երեսփոխան- ներ միայն ներկայ էին), որով կա- ղուր որոշումներ չկրցան տրուիլ: Այդ նստի մէջ կարգադրուեցաւ Շուշիի Հայերէն ստորագրուած և նոյն տեղի կոնսիստորիանէն (Կրօնա- կան ժողով) ստորագրութիւնները վաւերացուած գրութիւն մը որով կը խնդրէին շուտով լուծել Օրմանեա- նի խնդիրը:

Հմայեակ եպիսկոպոս, Տ. Պարգե- փափագեան և ուրիշներ խստիւ բռ- ղոքեցին այդ գրութեան հետեւալ պարբերութեան դէմ:

«Կաթողիկոսական այս վերջին եր- կու աւանդաւոր ընտրութիւններին ժամանակ, ինչպիսի բարոյական, տըն- տեսական մտաւորական և ֆիզիքա- կան հարուածներ կրեց չարատանջ հայ ազգը:»

Ժողովը միաձայնութեամբ մաս- նակցեցաւ այդ բողոքին:

— Այդ. Կեդրոնական վարչու- թիւնը վաճառեց նոր խորհուրդ կազմեց հետեւալ 7 անձերէն. Տ. Հմայեակ Եգ. Դիմաքսիս և Տիսր- ներ Գեղամ Տ. Կարապետեան, Թուր- դոմ Պոյաճեան, Հայկազն Պէկեան, Մարկոս Նաթանեան, Մելքոն Կիւր- ճեան և Շարամ Գազանճեան:

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՇՈՒՐՁ

Մարտի, 20 հոկտ. 1911

Թանձնախումբս պատիւ ունի ծա- նուցանել թէ Տ. Մ. փորթուգալեա- նի Երեւանի տեղի առթիւ շնորհակա- լութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները:

Գ. Ցանկ		Փրանք
Նախորդ ցանկին գումարը (տեսնել Արմ. Իջ թիւ 46)	406,	
Գահրէէն Տ. Ա. Ազգ. քհ. Եղորտեանի բա- րեհաճութեամբ հա- ւաքուած նուէրներու Ա. ցուցակին գումա- րը. Եգ. զրչ.	300	
Տիարներ՝		
Պետրոս Կարապետեան	195	
Արտաշէս Երեւանեան. .	10	
Ոմե	10	
		515
Համագումարը ֆրանգով ըս- տացուած	132,	
Տիարներ՝		
Օհան Մուսկոֆեան (Սվազցի)	1,	
Պողոս Եպիսկոպոս (Իզմիրցի)	5,	
Փրոֆ. Թումայեան (Ի Լօն- տոն).	20,10	
Թովհանէս Մանուկեան (Վանցի).	5,	

Երուանդ Անանիկեան (Օր. տուցի) 5,
Գասպար Մխնեան (Խսր. բերդի) 5,

Գումար 579,10

Ատենայետ Գանձապան
Մ. ՏԵՐ ԱՔԱՆԱՍԵՆՆ Վ. ՎԱՀՈՒՆԻ

Ծան. — Ամեն նուիրատուութիւն զրկել զանձապահ հասցէին V. Vahouni, 119, rue Saint-Jacques. Marseille.

Ամեն թղթակցութիւն, հաշիւ են. զրկել ատենայետի հասցէին K. Hovnanian, 5, rue Saint-Cannat, Marseille.

ՀԱՅ ԿԱՌԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ՍԵՆՈՒԹԻ
ԳՈՒՄԱՐՈՒՄԸ ՀՈՒՄՈՒ ՄԷՋ

Հոռմէն հոկտ. 16ին հեռագրած են Ֆրանսական թերթերին. «Երեկ Հայերի եպիսկոպոսական ժողովի (concile) առաջին նիստը տեղի ունեցաւ Լէմպէրկի արքեպիսկոպոսին նախագահութեամբ և 16 եպիսկոպոսների ներկայութեամբ որոնք գրեթէ ամէնքն ալ թիւրքահայապաշտ են:»

Յայտնի է որ հայ կաթողիկոսներ թերթեան պատրիարքը չունենալով պաշտօնը վերադառնալ այժմուր ժողովուրդը սաստիկ վրդովուած է իրեն դէմ և կը մերժէ ճանչիլ իբրեւ պատրիարք, Հոռմի մէջ գումարուած է այդ Սի. Նոգը որին նախագահեր է Աւստրիայի հայ կաթողիկոսներ Սաւանորդը: Թիւրքերի հայ կաթողիկ եպիսկոպոսներէն շատեր, իրենց եղած հրաւերին հակառակ, չեն ուզած կամ չեն կրցած այս միջոցին Հոռմերթալ:

ՎԻԷՆՆԱ ՄԻԽԱԵԼԻՆ
ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՅՈՐԵԼԵՆԸ

Միխիթարեան Միաբանութեան վիէննայի մէջ հաստատման հարիւրամեայ և իրենց արդի արբանայր Հ. Գովրիկեանի քահանայացման յիսնամեայ յոբելինի հանդէսները մեծ շքով կատարուած են որոշուած ծրագրին համեմատ: Աւստրիայի նախարարներէն և բարձրաստիճան անձնաւորութիւններէն ալ հանդէսներին մասնակցողներ եղած են: Միաբանութիւնն այս առթիւ հրապարակել է նաև վիէննայի քաղաքապետարանը ուր քաղաքապետը խանդավառ ճառ մը խօսեց և վիէննա քաղաքին կողմէն ամենաբարձր կարգի ոսկի պատուանշանը յանձնեց և Գեոր. Գովրիկեանին որ փոխադարձ ճառախօսութեամբ մը շնորհակալութիւն յայտնեց է:

Հանդէս Անսորեայն իր յոբելինին առթիւ պատկերազարդ բացառիկ թիւ մը պիտի հրատարակէ որի ծախքերին 10.000 ֆր. յատկացուած է: Կը յիշեցնենք որ «Հանդէս Անսորեայ» ի 25ամեայ յոբելինի տօնը պիտի կատարուի առաջիկայ նոյեմբեր 5ին, կիրակի օր:

ԻՏԱԼԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Տրիպոլիսի կառավարչութեան պաշտօնին մէջ՝ ծովակալ Ռիքչիին յաջորդեց զօրավար Քանէլան:

— Իտալիայի նախարարական խորհրդի որոշման համեմատ՝ տրիպոլիսեան արշաւանքի ծախքերն որոնք մինչև այս ամսի վերջ 180 միլիոն ֆրանքի կը հասնին, պիտի վճարուին վերջին 12 տարիներին ելեմտացոյցներէն աւելցած և հանրային գանձարաններէն մէջ պահեստի դրուած գումարներէն: Այդ պահեստի գումարներ կը հասնին մինչև 400 միլիոն ֆրանքի:

— Տրիպոլիսի փախչելով մօտակայ լեռներէն ապաստանած թիւրք զօրքերի սպաններն իրենց հրամանատար Միւնիփիայի անգործութեան զայրանալով, զայն պաշտօնակցութեամբ և անոր տեղիներէն հրամանատար Նշանակած էին զնշանակուած Նէշաթ պէյը ու յանդուգն մէկն է, բայց Միւնիփի փախչելու չափ հմուտ ռազմագետ մը չէ: Միւնիփի անգործութեան դատարանութեամբ էր որոշուեալ ոչ պաշար ունէին զօրքերը, ոչ զէնք և ոչ ալ որոշ հրահանգներ կը տրուէին Վ. Պօլսէն: Այժմ իրմացուի որ խեղճ ու անթիւ մնացած զօրքերն ապստամբեր են Նէշաթ պէյի դէմ ալ որ 50ի չափ սպա, և զօրք հրացանի բռնել տուեր է. 200ի չափ զօրքեր ալ տեսնելով որ իրենք ևս նոյն բաղդին պիտի արժանանան, փախչել և գնացել յանձնուեր են իտալական իշխանութիւններին:

— Թիւրք կառավարութիւնն որոշեց 0/0ին հարիւր մարտասուրբ առնել իտալական ապանքներէն:

— Իտալացիները հետզհետէ կը գնաւեն Տրիպոլիսի գանապառ քաղաքները: Բայց Պէնկազի առջև բաւական զօրաւոր ընդդիմութեան մը հանդիպած են թէ՛ թիւրք զօրքերի և թէ՛ տեղացիների կողմէն: Երկու կողմէն ալ սպաննուածներ և վիրաւորուածներ շատ կան: Պաշտօնական հեռագրէ մը իրմացուի որ վերջապէս Պէնկազին ալ գրաւած են իտալացիները հոկտ. 20ին: Պէնկազիի զիմարդութիւնը թէ և թիւրքերին համար պատուաբեր, բայց մէկ օր միայն կրցած է տեսլ որովհետեւ բաւական ոյժ չունէին:

— Իտալացիները ծովային պաշարման մէջ առած էին Տրիպոլիսի կից գտնուող եգիպտական հողամասէն ալ 320 քի. մ. զգրի չափ տեղ մը: Անգլիական կառավարութիւնն իմացածին պէս դիտողութիւն ըրաւ իտալիային որ եղած սըխալութեան համար ներողութիւն խնդրելով անմիջապէս հեռացաւ անկէ:

— Իտալական լրագրիւնները կառավարութեան կը ստիպեն նաւային ցոյց մը ներ Սիրիայի ծովեզներին վրայ կամ Միլերկարականի կղզիներէն 2-3ը գրաւել որպէսզի թիւրքերն հարկադրուի չուտով խաղաղութիւն ընելու:

ԹԻՒՐԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատերազմական ատեանը հետզհետէ դադարեցուցած է շատ մը թերթեր, միտքերը խանգարող հրատարակութիւններ ընելու համար:

— Վանի «Աշխատանք»-ին մէջ կը կարդանք թէ Վանի ծովին վրայ բանիլ սկսած շոգեմակոյիլը Աւանցի առջև գտնուած ժամանակ, երբ կը պատրաստուէր Գատուան երթալ, կաթսան պայթելով այրուեր է:

Նոյն թերթի մէջ կը կարդանք թէ Դամպիրանէն Վան եկած են Պ. Պ. Հրաչեայ Մարալ (երկրաշափ) և Կարապետ Նաթանեան որոնք չէյիս Ապուրիլ Գատրի հետ այնտեղի հանքերը շահագործելու ձեռնարկած են:

— Ափրիկեան Տրիպոլիսի երեսփոխաններն Սրեսփոխանական ժողովին մէջ

առաջարկեցին դատի ենթարկել հրաժարած Հագգը փաշայի դաշինքը: Ժողովըն այդ առաջարկը զրկեց յատկապէս կազմուած յանձնաժողովի մը նախաքննութեան:

— Մակեդոնիայի մէջ Կրէվենայի Յոյների առաջնորդը իր սարկաւազի հետ մէկտեղ թեմերը այցելած միլոցին, ճանապարհին թիւրք աւազակներ երկուքը մէկէն բռնել լեռն են տարել: Իրենց զիականք գտնուելու են մօտակայ անտառի մը մէջ:

Պատրիարքը գնաց բողոքեց ներքին գործերի նախարարին և մեծ վէճերին որոնք խոստացան փետուր ոճադործները և պատեց:

Ֆէնէրի մայր-եկեղեցիին մէջ մեծ հանդիսով հոգեհանգիստ կատարուեցաւ նպանուած Էմիլիանոս եպիսկոպոսին համար:

— Կրէտէի մէջ յուզումը սաստկացած է: Առժամանակեայ կառավարութիւնը հրաժարեց է:

— Սրեսփոխանական ժողովը հոկտ. 19ի նստին մէջ 60ի դէմ 125 քուէով իր վստահութիւնը յայտնեց Սայիտ փաշայի դաշինքին:

— Օսմ. Երեսփոխանական ժողովի նոր նստաշրջանին համար կազմուած յանձնաժողովներին հայ անդամներն են հետեւեալները:

Կրթական յանձնաժողովին կանգաւակից Ս. Վահան Փափագեան, հանրային շինութիւններին՝ Ս. Ս. Պետրոս Հալաճեան, Գարեգին Փաստրմաճեան և Յակոբ Պոյաճեան, դատական՝ Յարութիւն Պօլկէզեան, սահմանադրական օրէնքի՝ Ս. Գրիգոր Զօհրապ, առողջապահական՝ Ս. Ս. Համբարձում Պօլաճեան և Ստեփան Սպարթալի, զինուորական՝ Ս. Վարդգէս, ներքին գործերի՝ Ս. Ս. Վարդգէս և Գեղամ, երկրագործական՝ Տօթթ. Տալաւարեան, ելեմտական օրէնքների՝ Ս. Պետրոս Հալաճեան, օրինագիծերի՝ Ս. Ս. Գրիգոր Զօհրապ և Ս. Պօլկէզեան և գահաճառին պատասխանը խմբագրող յանձնաժողովին՝ Ս. Գրիգոր Զօհրապ:

ՄԵԾ ՀՐԴԵՆ Կ. ՊՕԼՍԻ ՄԷՋ

Կ. պօլսէն հոկտ. 21ին հեռագրած են փարիզի «Ֆիկարո»-ին. «Մեծ հրդեհ մը, որ բռնկած է միենոյն ժամանակ թէ՛ Պօլսեան Պայաղիտի թաղին մէջ, պատերազմական և ելեմտական նախարարութիւնների պաշտօնատններէն ոչ-հեռու, և թէ՛ Գափուի մէջ, Մարմարաի ծովին վրայ, երկկոյնեան ժամը 6էն ի վեր իրար անցուցած է Սթամպուլը: 500 տուներ այրուած են արդէն և աղէտը կը շարունակուի դեռ:»

Նոյն թուականով հեռագրած են «Ժուրնալ»-ին. «Սոսկալի հրդեհ մը, որ իր սաստկութեամբ կը յիշեցնէ անցած յուլիս ամսի հրդեհը, ծագեցաւ Սթամպուլի կողմը: Առնուազն 4000 տուն բոցաճարակ եղած է արդէն:»

Ա.Զ.Գ.

Սարգիս Մինասեանի կամ խայրէթեանի համար կարեւոր նամակ մը կայ: Ստանալու համար պէտք է գալ խմբագրութեան գրասենեակը (17, Place Alexandre-Labadié) առաւօտեան ժամը 10էն մինչև 11 կամ երկկոյնեան ժամը 4 1/2էն մինչև 5 1/2:

* Գրեմագրութեան ներքափու: ՌՄԲ. ԱՐՄ.

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Թէհրանէն հեռագրած են Լոնտոնի «Մորնինկ Բոստ»-ին թէ նախկին Շահը սահմանադրութեան անցնելով փոխադրուած է և կը գտնուի այժմ Ասիական կողմեր, առաւան թիւրքեստանի մէջ: Ֆերուզբուհ գրաւուած իր կարասիների մէջ գտնուելու է կռուին ամբողջ օրագրութիւնը որով կը վտանգուին շատ մը բարձրաստիճան պաշտօնատարներ որոնք սահմանադրական արդի թէժիմին հաւատարիմ կը կարծուէին:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Պուլկարիայի մայրաքաղաք Սոֆիայի մէջ առաջիկայ 1912 թուականին Միջազգային Յուշահանգիստ մը պիտի լինի որ պիտի բացուի յուլիս 1/14ին և պիտի փակուի սեպտեմբեր 31/13 հոկտ.ին: 1912 թուականը յոբելինական տարի մը լինելով Պուլկարիայի համար, անշուշտ բազմաթիւ այցելուներ պիտի երթան պուլկարական մայրաքաղաքը, յոբելինական հանդէսներին ներկայ գտնուելու: Այդ Յուշահանգիստը շահագրգռողները մանրամաս տեղեկութիւններ ստանալու համար կրնան դիմել կազմակերպող Մասնաժողովին այս հասցէով. Comité organisateur de l'Exposition Internationale 1912

5, place Alexandre I
SOFIA (Bulgarie)

— Ձինաստանի մէջ ծագած յեղափոխութիւնը հետզհետէ աւելի ծանր կերպարանք մը կառնէ: Կառավարութիւնը նեղ դրութեան մը մէջ ինկած է: Պետերբուրգէն կը հեռագրեն «Վոսիլէ Զայդուկ» լրագրին թէ ռուս կառավարութիւնը Ամուրիայի Միացեալ-Նահանգների կառավարութեան հետ կը բանակցի միասին միջամտութիւն մը ընելու համար Ձինաստանի մէջ:

— Նովոշիբասկէն (Իսիր վրայ) կը հեռագրեն թէ Քրիստի անուն ուսանող մը ընկալելով սպաններ է Կոստանական խորհրդի անդամ իշխան Տրուպիճօին:

ՆՈՐ ՍՏԱՅՈՒՄԸ ՀԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒԹԻՆՆԵՐ

Րաֆֆի — ՍԱԼԻԻ ազգային վերադարձութիւն Պարսկահայոց կեանքից: Հատոր Ա. Վիեննա. Միխիթարեան տպարան: 1911. Քառասուն 572 երես: Դին 3 րր. = 8 շիւրթ = 10 ֆրանք: Ստանալու համար գրիմը հրատ. Այրի Տիկին Աննա Րաֆֆին այս հասցէով. Mme Anna Raffi 32, Richmond Gardens, Shepherd's Bush. London, W. (England): Իսկ մեծ քանակութեամբ պահանջողները պէտք է դիմեն այս հասցէին. Imprimerie des Mechitharistes, Vienne, (Autriche) VII/2 Mechitharisteng. 4:

(Րաֆֆին իր երիտասարդութեան ժամանակ գրած և մինչև այժմ անտիպ մնացած բայց շատ հետաքրքրաշարժ մէկ երկասիրութիւնն է Պարսկաստանի կեանքէն առնուած: Այս շատ ընդարձակ վէպի մէջէն անոր հերոսն եղող Րաֆֆիի մի քանի նամակները հրատարակուած են իր ժամանակին «Մշակ» շաբաթաթերթին մէջ, որոնցմէ ոգևորուած ընթերցող ժողովուրդն էր որ Րաֆֆիի մականունեց այդ վէպի հեղինակին, Յակոբ Միլիք Յակոբեանին:

Այն ժամանակի քաղաքական հան-
գամանքները չէին ներած պարսկա-
հայ կեանքէն առնուած այս վէպի
ամբողջական հրատարակութեան,
մանաւանդ որ հեղինակը պարսկա-
հայ պատկեր էր: Բայց այժմ քաղա-
քական հանգամանքները փոխուած
լինելով, Բաքիի այրին յարմար
տեսնել է ամբողջութեամբ ի լոյս ըն-
ծայել հանգուցեալ մեծ վիպասանի
ձեռագիր մնացած այս մեծ գործը,
որ այլ և այլ տեսակէտներով շատ հե-
տաքրքրաշարժ է ընթերցանու-
թեան համար: Սկիզբն ալ գրուած
է հրատարակել Տիֆլիս կողմէն Եւ-
ռոպայի մը, 12 երեսներէ բաղկա-
ցած, որ կարեւոր տեղեկութիւններ
կը պարունակէ Բաքիի — Յակոբ
Մելիք Յակոբեանի գրական և հո-
սարակական գործունէութեան սկզբ-
նական շրջանին վրայ:)

ԿԻՒԿԻԻՈՅ ԱՂԷՏԸ (պատկերա-
զարդ): Ականատեսի նկարագրու-
թիւններ, վաւերացումներ, պաշ-
տօնական տեղեկութիւններ, թղթա-
ցութիւններ, վիճակագրութիւններ,
ամէնէն կարեւոր պատկերներով: Յա-
կոբ Յ. Թեղեան. Կ. պոլիս. Տը-
պագր. Յ. Ասատուրեան և որդիք: 1912. (Ամբողջ գործը պիտի բաղ-
կանայ 50 պրակէ, 100 պատկերով: Ամբողջին համար բաժնորդագիրն է
5 ֆրանկ: Սկզբնական 2 պրակնե-
րը — իւրաքանչիւր պրակ 16 ե-
րեսնոց — հրատարակուած են ար-
դէն որոնք ցոյց կուտան թէ մանրա-
մասնօրէն և խնամքով պատրաստուած
գործ մ'է այս, փաստերի վրայ հիմ-
նուած: Բաց ի պատկերներէ, ունի
նաև կիլիկիաի քարտէզը: Սկիզբը
գրուած է իւր. կեդրոնական վար-
չութեան կողմէ քննչութեան պաշ-
տօնով կիլիկիա զրկուած Տիար Սար-
գիս Սուրբի գնահատական նամակը
պատմական այս աշխատութեան հա-
մար:)

Ստանալու համար դիմել հեղինա-
կին այս հասցեով. Agop Terzian
Pharmacien
Councepou
Constantinople (Turquie)

Սիօն վ. Տէր Մանուէլեան. —
Արարատեան բարբառի ԺՈՂՈՎՐԸ-
ԴԱԿԱՆ ԲԱՌԵՐԻ ՑԱՆԿ. Բառա-
փոխարկ, վաղարշապատ. Երեւոյն.
Հարժ տպարան Մայր Աթոռոյ Ս.
Էջմիածնի: 1911:

(Գիւղական ժողովրդի լեզուին մէջ
գործածուած հայերէն բառերի հա-
ւաքածոյ մ'է որոնք գրական լեզուին
մէջ շատ չեն պատահիր, հետևապէս
և գրական աշխարհին շատ ծանօթ
չեն կամ սխալ իմաստով ըմբռնուած
են մի քանիներէ, որոնց դէմ սակայն
անտեղի խառնութեամբ վարուած է
երբեմն Հ. Սիօնի ալ իր քննադա-
տութիւնները մէջ. օրինակ՝ երբ Աւե-
տարանին մէջ գործածուած մարտի
բառի մասին կը մեղադրէ վեհեմի,
կեան բառը քննելու և ուրիշները
որ «ուղտ» ի նշանակութիւն ալ տուած

են այդ բառին: Բայց հայերէն Աւե-
տարանը բնագիր մը չէ, այլ թարգ-
մանութիւն է. իսկ յունարէն բնա-
գրին մէջ գործածուած բառը ուղտի
նշանակութիւն ունի:)

Հ. Սիօնի այս Բառափոխարկը հրա-
տարակուած է իբրեւ նմոյշ մը նոյն
նպատակով իր կազմած ընդարձակ
Հաւաքածոյէն որ, ինչպէս կերելի,
շատ կարեւոր երկասիրութիւն մ'է
հայ լեզուի գանձը երեան հանելու
համար: Յանկալի է որ մեկնեալ մը
գտնուէր առոր հրատարակութիւնը
փութացնելու համար: Արդեօք Սիօն
վարդապետ դիմում ըրած է « Իդ-
միրեանց գրական մրցանակաբաշ-
խութեան Յանձնաժողով » ին իր այս
երկասիրութեան հրատարակութիւն-
նը դիւրացնելու համար: Կը կար-
ծենք թէ անոր ծրագրին կը համա-
պատասխանէ այս գործը:)

Բացուած է բաժանորդագրութիւն
էն շուտով յոյս կը տեսնի
« ՎՏԱԿ ԻՐԱՆԻ »
Երկամսեայ հանդիսի
Օրգան Խօսակցի Պարսկալոյ կուրուս-
թական Միութեան

Հրատարակութիւն Խօսակցի Պարսկալոյ
կուրուսթական Միութեան:
Բաժնեգիրն է տարեկան 5 ֆրանկ:
Հասցէ՝ Rédaction « Vtak Irani »
5, rue Fontenille
Montpellier (FRANCE)

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Essai sur l'Histoire de la LITTÉRATURE
OTTOMANE, par K. J. BASMAJIAN, Offi-
cier d'Académie, Directeur de la revue armé-
nienne « Banaser », Membre de la Société
Asiatique de Paris et de la Société Philologi-
que de Paris. 1910. Imprimerie V. et H. Der-
Nercessian, Constantinople. Prix 5 fr. Chez
l'Auteur, 9, rue Gazan, à Paris et à la Li-
brairie B. Balentz à Constantinople.

(Տիար Բասմաճեան մեծ ծառայութիւն
մը մատուցած է հրատարակելով Օսմա-
նեան գրականութեան այս Պատմութիւն-
նը որ թէև համառօտ և ամփոփ ոճով
տեղեկութիւններ տրուած են թիւրք
գրագէտներին և իրենց գործերի վրայ,
բայց շատերի համար բոլորովին նորու-
թիւններ են առնել: Մենք Հայերս որ
թիւրքերին հետ միասին կապինք, մեր
մէջ շատ քիչեր ունինք որ կը ճանչեն
թիւրք գրականութիւնը և անոր պատ-
մութիւնը. արդէն մեր դրացի թիւրքերն
ալ բնաւ չեն գիտեր ոչ մեր գրականու-
թիւնը և ոչ մեր պատմութիւնը, և այս
իւրար չճանչելն, իրար չճանչալն է որ
թիւրքալոյսակ ազգութիւններին միջև
կատարեալ համերաշխութեան արգելք
ներէ մին եղած է: Տիար Բասմաճեան,
որի այս ութամէջ 254 երեսներէ բաղ-
կացած երկասիրութիւնը դիւրացնելու
համար Ն. Բ. Իշխան Սալահէտտին անոր
տրամադրութեան տակ դրեր է իր հոգի
գրողարանը, գրեթէ միջազգայնացած
Փրանսերէն լեզուով կը ծանօթացնէ օսմ.
գրականութեան պատմութիւնը և այդ
ծանօթութենէն մասնաւորապէս կրնան
օգտուել թիւրքալոյսակ Հայերն ալ:)

Եղիազար Մուրադեան. Քննական
Պատմութիւն Արշակ Բ. և անոր Պապ
որդուն (Հայոց պատմութեան մէկ
կարեւոր կէտին վրայ քննադատական
տեսութիւն մ'է որի համար Մ. Աղա-
բէկեան գրած է թէ « Հեղինակին այդ

ձեռնարկութիւնը պատիւ է բերում
իրան և այն ազգին, որին պատկանում
է պատմութիւնը »): 2 ֆր. 50

ԱՉԱՏԱՄԱՐՏ

Օրաբեքք			
Տարեկան վեցամսեայ			
Կ. Պոլիս.....	75 դրուշ	40 դրուշ	
Գաւառները...	100 »	50 »	
Ամերիկա.....	6 տուլար	3 տուլար	
Աւրիւ երկրներ	30 ֆրանք	15 ֆր.	

Գաւառի բաժանորդները ձրի կը ստա-
նան նաև Եսթրաթաթերթ-Աղստամարտը:

Եսթրաթաթերթ « Աղստամարտ » ի
աւանձին բաժնորդագրութիւն

Կ. Պոլիս տարեկան			
Գաւառները	»	25 »	
Արտասահման	»	6 ֆր.	

Օրաբեքք « Աղստամարտ » արտա-
սահմանեան ուղղակի բաժանորդներուն
5 ֆրանք:

Հասցէ՝ Rédaction du journal AZA-
TAMART.

Constantinople (Turquie):

ԺԳ

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ
(ԶԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՂԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԵՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ԾԱՐՅԵՑ ԳՐԱԳՐԱԳԱՆՆԵՐ
1894

1 ֆրանկ և 40 սանթիւ:

Տարածելու համար մեծ քանակու-
թեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը
լինի:

(Պարսկաստանի Հայերին հատար
1 ֆրանկ է:)

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՐԻՐԱՄԵՆՆԵ (1794-1894)
ՅՈՒՆԵՆԻ ՊԱՏԿԱՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւո-
րութեան դարադարձին առթիւ 1894
թուականին հրատարակուած այս միա-
ւալագիրքով և լուսատիպ (phototypi-
que) շքեղ պատկերի մեծութիւնն է
50x35 հարիւրորդամէթր և տպուած
է 70x45 հարիւրորդամէթր քարտո-
նի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով
մէջտեղը դրուած է հայ լրագրու-
թեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն
ՔՏԻ. Եւստանեանի, պատկերը և բո-
լորովին 1894ին հայերէն լեզուով
հրատարակուող բոլոր լրագրները,
անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրապետ-
ները պատկերներով:

Գինն է 4 ֆրանք ճանապարհա-
ծախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարս-
կաստանի համար 2 ֆրանք և 50
սանթիւ:

Գրախմբարեան Հ. Գ. — Պատմու-
թիւն Հայ լրագրութեան իսկզբանէ
մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա.
1794-1860: Մէկ լուսատիպ պատկեր
ով: Գինն է, ճանապարհածախքով
մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սանթիւ:

Վերագրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛
գիրքը կարելի է ստանալ Արմենիաի
խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ
ղրկելով:

ԱՇԽԱՏԱՆԻՔ

լրագիր հասարակական, տնտեսական
և քաղաքական

Տարեկան բաժնորդագիրն է թիւրք-
երի 15 դրուշ, Ամերիկա 1 1/4 տուլ. և
ուրիշ ամէն տեղեր 6 ֆր.: Հաս-
ցէն Rédaction du journal ACHKHA-
DAN, à la librairie S. T. okadjian.
SMYRNE (Turquie)

Լ. Ակնունի. — ԴԻՊԻ ԵՐԿԻՐ.
Թիլատակ պանդուխտ հայերին No.
17 հրատարակութիւն « Հայերնիք »
լրագրի 1911 Պոսթընի Գին 10 սէնթ
(50 սանթիւ): Ստանալու համար դի-
մել « Հայերնիք » ի խմբագրութեան
(7, Bennet st., Boston Mass., U. S.
America), (Հաւագոյն թղթի վրայ և
մաքուր ապագրութեամբ 32 երես-
ներէ բաղկացեալ տետրակ մ'է որ կը
պարունակէ Տ. Լ. Ակնունիի ծանօթ
ոգևորիչ գրչի արդիւնքն եղող 4 ըն-
տիր յօդուածներ որոնց ընթերցումը
թէ՛ գրական ճաշակ և թէ՛ հայրենա-
սիրի զգայուն սիրտ ունեցողներին
մեծ հաճոյք կը պատճառէ: Այդ յօդ-
ուածները վերնագրերն են « Դեպի
երկիր », « Ղարիբ հայերին », « Պան-
դուխտ հայերին » և « Երազ խօս-
քեր », չորսն ալ սրտառու և ուշա-
գրաւ կոչեր պանդուխտ հայերին ուղ-
նուած, իրենց հայրենիք վերադառ-
նալու և դաին շէնցնելու համար:)

POLITICAL PERSECUTION. Ar-
menian prisoners of the Caucasus (A
page of the czar's persecution) by E.
AKNOUNI Author of « The Wounds
of the Caucasus », « On the Battle »,
etc. New York (Ակնունիի պատրաս-
տած այս անգլիերէն գիրքը որ տե-
ղեկութիւններ կուտայ կովկասի մէջ
հայերի ձերբակալութիւններին վրայ,
կարելի է ստանալ Պոսթընի « Հայ-
րենիք » լրագրէն որի հասցէն վերև
նշանակուած է:)

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՏՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ
(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏՐԵՆ ԱՒԵՆԱՅԵ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԵՊ)

ԳՐԵՑ ԱՂԷՆԱՐԻՐ

Այս հեռաքրքրաշարժ գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան ախար
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
ախարայական մի հայր իւր տղակա-
նուած վարքուբարքով որչա՞ք չարիք-
ների պատճառ դարձած է և վերջ է
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
պայանուած և անհետացած է աշ-
խարհէ: Գին 1 ֆրանք:

Բաւաւերի հրատարակած գիրքե-
րը մեզ մօտ կը ծախուին Մարսէյի
մէջ միևնոյն գիններով ինչ որ Բարիդի
մէջ « Բանասէր » ի խմբագրատունը:

ՏԵՐԵՆ-ԻՄԱԳԻՐ
Ծ. ԳՐԱԳՐԱԳԱՆՆԵՐ

ՄԱՐՍԵՅԼ
Հայերն տպարան Մ. Փարթուպեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi